

RAČUNOVODSTVO®
financije

Prof. dr. sc. Danimir Gulin
Prof. dr. sc. Vesna Vašiček
Izv. prof. dr. sc. Ivana Dražić Lutlisky
Izv. prof. dr. sc. Hrvoje Perčević
Doc. dr. sc. Mirjana Hladika
Doc. dr. sc. Martina Dragija Kostić

RAČUNOVODSTVO II

– evidentiranje poslovnih procesa

Redaktor:
prof. dr. sc. Danimir Gulin

Recenzenti:
prof. dr. sc. Lajoš Žager
prof. dr. sc. Ivana Mamić Sačer
prof. dr. sc. Branimir Marković

Zagreb, 2018.

**HRVATSKA ZAJEDNICA RAČUNOVOĐA
I FINANCIJSKIH DJELATNIKA**
Zagreb, Jakova Gotovca 1/II

Za izdavača:

mr. sc. Bogomil Cota

Predsjednik Izdavačkog savjeta:

prof. dr. sc. Stjepan Tadijančević

Recenzenti:

prof. dr. sc. Lajoš Žager
prof. dr. sc. Ivana Mamić Sačer
prof. dr. sc. Branimir Marković

Redaktor:

prof. dr. sc. Danimir Gulin

Korektor:

Damir Maligec

Slika naslovnice:

Zoran Skorić

Grafička priprema i tisak:

Sveučilišna tiskara d.o.o., Zagreb

ISBN 978-953-277-120-6

Odluka o statusu sveučilišnog udžbenika donesena je na sjednici Senata Sveučilišta u Zagrebu održanoj 10. travnja 2018. godine, Klasa: 032-01/18-01/23; Urbroj: 380-061/117-18-5

CIP zapis je dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 000993644.

SADRŽAJ

PREDGOVOR	xiii
1. INSTITUCIONALNI OKVIR RAČUNOVODSTVA I FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA (Danimir Gulin)	1
1.1. <i>POVIJESNI RAZVOJ RAČUNOVODSTVA I RAČUNOVODSTVENE REGULATIVE (Danimir Gulin)</i>	3
1.1.1. POVIJESNI RAZVOJ RAČUNOVODSTVA	3
1.1.2. AKTUALNA PITANJA SUVREMENOG RAČUNOVODSTVA	6
1.2. <i>PRISTUPI U DEFINIRANJU RAČUNOVODSTVA I STRUKTURA RAČUNOVODSTVA (Danimir Gulin)</i>	8
1.2.1. PRISTUPI U DEFINIRANJU RAČUNOVODSTVA	8
1.2.2. STRUKTURA RAČUNOVODSTVA	11
1.3. <i>RAČUNOVODSTVENA PROFESIJA I RAČUNOVODSTVENA UDRUŽENJA (Danimir Gulin)</i>	14
1.3.1. ULOGA RAČUNOVODSTVENE PROFESIJE U KORPORATIVNOM UPRAVLJANJU	14
1.3.2. RAČUNOVODSTVENA UDRUŽENJA	15
1.4. <i>RAČUNOVODSTVENA NAČELA I RAČUNOVODSTVENI STANDARDI KAO OKVIR FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA (Danimir Gulin)</i>	18
1.4.1. OPĆA NAČELA FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA	18
1.4.2. OSNOVNA NAČELA MJERENJA	21
1.5. <i>REGULATORNI OKVIR RAČUNOVODSTVA I FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ (Danimir Gulin)</i>	23
1.5.1. DIREKTIVE EU KAO TEMELJ RAZVOJA RAČUNOVODSTVENE REGULATIVE	23
1.5.2. RELEVANTNI ZAKONSKI PROPISI KAO OKVIR FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ ..	24
2. RAČUNOVODSTVENO EVIDENTIRANJE DUGOTRAJNE IMOVINE (Vesna Vašiček)	27
2.1. <i>POJAM, VRSTE I OBILJEŽJA DUGOTRAJNE IMOVINE (Vesna Vašiček)</i>	29
2.2. <i>RAČUNOVODSTVENO EVIDENTIRANJE DUGOTRAJNE NEMATERIJALNE IMOVINE (Vesna Vašiček)</i>	32

2.2.1. POJAM, DEFINICIJA I OBILJEŽJA DUGOTRAJNE NEMATERIJALNE IMOVINE	32
2.2.2. STRUKTURA DUGOTRAJNE NEMATERIJALNE IMOVINE U BILANCI.....	33
2.2.3. NABAVA (STJECANJE) DUGOTRAJNE NEMATERIJALNE IMOVINE	34
2.2.3.1. Izdaci za istraživanje i razvoj	36
2.2.3.2. Koncesije, patenti, licencije, robne i uslužne marke, softver i ostala prava	38
2.2.3.3. Goodwill	44
2.2.3.4. Predujmovi za nabavu dugotrajne nematerijalne imovine	45
2.2.4. UPOTREBA DUGOTRAJNE NEMATERIJALNE IMOVINE	46
2.2.5. OTUĐENJE DUGOTRAJNE NEMATERIJALNE IMOVINE.....	48
2.3. RAČUNOVODSTVENO EVIDENTIRANJE DUGOTRAJNE MATERIJALNE IMOVINE (<i>Vesna Vašiček</i>)	50
2.3.1. POJAM, DEFINICIJA I OBILJEŽJA DUGOTRAJNE MATERIJALNE IMOVINE.....	50
2.3.2. STRUKTURA DUGOTRAJNE MATERIJALNE IMOVINE U BILANCI.....	51
2.3.3. NABAVA (STJECANJE) DUGOTRAJNE MATERIJALNE IMOVINE	53
2.3.3.1. Zemljište	55
2.3.3.2. Građevinski objekti	57
2.3.3.3. Postrojenja i oprema, alati, pogonski i uredski inventar i prijevozna sredstva	60
2.3.3.4. Predujmovi za nabavu dugotrajne materijalne imovine	62
2.3.4. UPOTREBA DUGOTRAJNE MATERIJALNE IMOVINE	62
2.3.5. IZDVAJANJE IZ UPOTREBE I OTUĐENJE DUGOTRAJNE MATERIJALNE IMOVINE IZVAN UPOTREBE.....	64
2.3.5.1. Rashodovanje, štete i inventurni manjkovi dugotrajne materijalne imovine	64
2.3.5.2. Izdvajanje dugotrajne materijalne imovine iz upotrebe i prodaja dugotrajne materijalne imovine ..	65
2.4. RAČUNOVODSTVENO EVIDENTIRANJE DUGOTRAJNE FINANCIJSKE IMOVINE (<i>Vesna Vašiček</i>).....	67
2.4.1. DEFINIRANJE I KLASIFIKACIJA FINANCIJSKE IMOVINE	67
2.4.2. ULAGANJA U DIONICE	74
2.4.3. ULAGANJA U DUGOROČNE DUŽNIČKE VRIJEDNOSNE PAPIRE	77
2.4.4. DANI DUGOTRAJNI ZAJMOVI	79

2.4.5. DANE DUGOTRAJNE JAMČEVINE (KAUCIJE) I DUGOTRAJNI DEPOZITI	80
2.5. RAČUNOVODSTVENO EVIDENTIRANJE DUGOTRAJNIH POTRAŽIVANJA (<i>Vesna Vašiček</i>)	81
2.5.1. POTRAŽIVANJA PO OSNOVI PRODAJE NA KREDIT	82
2.5.2. POTRAŽIVANJA U SPORU I RIZIČNA POTRAŽIVANJA	84
3. RAČUNOVODSTVENO EVIDENTIRANJE KRATKOTRAJNE IMOVINE (Mirjana Hladika, Martina Dragija Kostić)	89
3.1. RAČUNOVODSTVENO EVIDENTIRANJE ZALIHA SIROVINA I MATERIJALA, REZERVNIH DIJELOVA, SITNOG INVENTARA, AUTO GUMA I AMBALAŽE (<i>Martina Dragija Kostić</i>)	92
3.1.1. ZALIHE SIROVINA I MATERIJALA.....	92
3.1.1.1. Nabava sirovina i materijala uz evidenciju zaliha po stvarnom trošku nabave.....	95
3.1.1.2. Nabava sirovina i materijala uz evidenciju zaliha po planiranom trošku nabave.....	98
3.1.1.3. Metode obračuna utroška sirovina i materijala kod vođenja zaliha po stvarnom trošku nabave	101
3.1.1.4. Obračun utroška sirovina i materijala kod vođenja zaliha po planiranom trošku nabave	106
3.1.1.5. Sirovine i materijal u doradi, obradi i manipulaciji...	111
3.1.1.6. Otuđenje zaliha sirovina i materijala.....	113
3.1.2. ZALIHE REZERVNIH DIJELOVA	117
3.1.3. ZALIHE SITNOG INVENTARA, AUTO GUMA I AMBALAŽE ...	120
3.1.3.1. Zalihe sitnog inventara – nabava i utrošak	122
3.1.3.2. Zalihe auto guma.....	124
3.1.3.3. Zalihe ambalaže	126
3.2. RAČUNOVODSTVENO EVIDENTIRANJE KRATKOTRAJNIH POTRAŽIVANJA (<i>Mirjana Hladika</i>).....	128
3.2.1. POJAM, VRSTE I OBILJEŽJA KRATKOTRAJNIH POTRAŽIVANJA.....	128
3.2.2. POTRAŽIVANJA OD KUPACA	129
3.2.3. POTRAŽIVANJA ZA PRODAJU PUTEM KARTICA	134
3.2.4. POTRAŽIVANJA OD RADNIKA	135
3.2.5. POTRAŽIVANJA OD DRŽAVE.....	136
3.3. RAČUNOVODSTVENO EVIDENTIRANJE KRATKOTRAJNE FINANCIJSKE IMOVINE (<i>Mirjana Hladika</i>).....	137
3.3.1. ULAGANJA U DIONICE	138
3.3.2. ULAGANJA U DUŽNIČKE VRIJEDNOSNE PAPIRE	140
3.3.2.1. Ulaganja u obveznice	140
3.3.2.2. Ulaganja u komercijalne zapise	143

3.3.2.3. Ulaganja u blagajničke zapise	144
3.3.3. DANI KRATKOROČNI ZAJMOVI.....	144
3.3.4. PRIMLJENI ČEKOVI I PRIMLJENE MJENICE	145
3.4. RAČUNOVODSTVENO EVIDENTIRANJE NOVCA U BANCIMA	
<i>I BLAGAJNI (Mirjana Hladika)</i>	147
3.4.1. NOVAC NA TRANSAKCIJSKOM RAČUNU – ŽIRORAČUNU	148
3.4.2. ŽIRORAČUN PRIJELAZNI KONTO	149
3.4.3. DEVIZNI RAČUN.....	150
3.4.4. IZDOJENA NOVČANA SREDSTVA I AKREDITIVI.....	150
3.4.5. BLAGAJNIČKO POSLOVANJE.....	151
4. RAČUNOVODSTVENO EVIDENTIRANJE TROŠKOVA POSLOVANJA	
(Hrvoje Perčević)	157
4.1. <i>POJAM, MJERENJE I TOKOVI TROŠKOVA (Hrvoje Perčević)</i>	159
4.1.1. POJAM TROŠKA	159
4.1.2. MJERENJE I TOKOVI TROŠKOVA	162
4.1.2.1. Mjerenje i tok troškova nabave dugotrajne	
 i kratkotrajne imovine	163
4.1.2.2. Tok troškova proizvoda i troškova razdoblja	168
4.2. <i>KRITERIJI KLASIFIKACIJE TROŠKOVA (Hrvoje Perčević)</i>	170
4.2.1. KLASIFIKACIJA TROŠKOVA PREMA VREMENU NASTANKA..	172
4.2.2. KLASIFIKACIJA TROŠKOVA PREMA FUNKCIJAMA.....	173
4.2.3. KLASIFIKACIJA TROŠKOVA PREMA POLOŽAJU U	
FINANCIJSKIM IZVJEŠTAJIMA.....	175
4.2.4. KLASIFIKACIJA TROŠKOVA PREMA MOGUĆNOSTI	
OBUHVATA PO NOSITELJIMA	176
4.2.5. KLASIFIKACIJA TROŠKOVA PREMA PONAŠANJU	
NA PROMJENU RAZINE AKTIVNOSTI.....	178
4.2.6. KLASIFIKACIJA TROŠKOVA PREMA ZNAČAJNOSTI ZA	
DONOŠENJE POSLOVNIH ODLUKA	180
4.2.7. KLASIFIKACIJA TROŠKOVA PREMA MOGUĆNOSTI	
KONTROLE	180
4.3. <i>TROŠKOVI PO PRIRODNIM VRSTAMA (Hrvoje Perčević)</i>	181
4.3.1. MATERIJALNI TROŠKOVI	183
4.3.1.1. Troškovi sirovina i materijala	183
4.3.1.2. Troškovi energije	186
4.3.1.3. Troškovi ambalaže za pakiranje vlastitih proizvoda ..	186
4.3.1.4. Troškovi materijala i rezervnih dijelova za	
 održavanje objekata i opreme	187
4.3.1.5. Otpis sitnog inventara, ambalaže i auto guma	187
4.3.2. TROŠKOVI USLUGA.....	192
4.3.2.1. Prijevozne usluge	193

4.3.2.2.	Poštanske i telekomunikacijske usluge	193
4.3.2.3.	Usluge na izradi proizvoda	194
4.3.2.4.	Usluge održavanja	194
4.3.2.5.	Zakupnina i najamnina	195
4.3.2.6.	Usluge istraživanja	196
4.3.2.7.	Usluge promidžbe, reklame i sajmova	197
4.3.2.8.	Usluge istraživanja tržišta	197
4.3.2.9.	Komunalne i druge usluge	198
4.3.3.	TROŠAK AMORTIZACIJE	198
4.3.3.1.	Pojam amortizacije i obilježja imovine koja podliježe obračunu amortizacije	198
4.3.3.2.	Početak i prestanak obračuna amortizacije	201
4.3.3.3.	Vijek upotrebe i godišnje stope amortizacije	201
4.3.3.4.	Osnovica za obračun amortizacije	204
4.3.3.5.	Sustavi obračuna amortizacije i metode amortizacije	205
4.3.3.6.	Evidentiranje amortizacije	210
4.3.4.	TROŠKOVI OSOBLJA	211
4.3.4.1.	Pojam i struktura troškova osoblja	211
4.3.4.2.	Tok troškova osoblja	213
4.3.4.3.	Obračun i evidentiranje troškova osoblja	216
4.3.4.4.	Plaće u naravi	219
4.3.5.	NAKNADE TROŠKOVA RADNIKA I IZDACI ZA OSTALA MATERIJALNA PRAVA RADNIKA	219
4.3.5.1.	Dnevnice i drugi troškovi službenog putovanja	220
4.3.5.2.	Terenski dodatak i drugi troškovi rada na terenu	221
4.3.5.3.	Troškovi prijevoza na posao i s posla	222
4.3.5.4.	Troškovi školovanja i stručnog usavršavanja radnika	222
4.3.5.5.	Stipendije učenicima i studentima i nagrade za praktičan rad učenika	222
4.3.6.	REZERVIRANJA ZA TROŠKOVE I RIZIKE	223
4.3.6.1.	Pojmovno razgraničenje rezerviranja, nepredviđene obveze i nepredviđene imovine	223
4.3.6.2.	Priznavanje i mjerenje rezerviranja	224
4.3.6.3.	Evidentiranje rezerviranja	225
4.3.6.4.	Vrste rezerviranja	227
4.3.6.5.	Rezerviranja za troškove u jamstvenom roku	228
4.3.6.6.	Rezerviranja za troškove po započetim sudskim sporovima	228
4.3.6.7.	Rezerviranja za otpremnine	229
4.3.6.8.	Rezerviranja za troškove obnavljanja i sanacije prirodnih bogatstava	229

4.3.6.9. Rezerviranja za restrukturiranja	229
4.3.7. OSTALI TROŠKOVI POSLOVANJA	230
4.4. VREMENSKA RAZGRANIČENJA (<i>Hrvoje Perčević</i>)	230
4.4.1. POJAM I VRSTE VREMENSKIH RAZGRANIČENJA	230
4.4.2. AKTIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA	231
4.4.2.1. Unaprijed plaćeni troškovi	232
4.4.2.2. Nedospjela naplata prihoda	233
4.4.3. PASIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA	235
4.4.3.1. Odgođeno plaćanje troškova	235
4.4.3.2. Prihod budućeg razdoblja	237
4.5. RASPORED TROŠKOVA (<i>Hrvoje Perčević</i>)	238
4.5.1. RASPORED TROŠKOVA U USLUŽNOJ DJELATNOSTI	239
4.5.2. RASPORED TROŠKOVA U DJELATNOSTI TRGOVINE	241
4.5.3. RASPORED TROŠKOVA U DJELATNOSTI PROIZVODNJE	242
5. RAČUNOVODSTVENO EVIDENTIRANJE ZALIHA PROIZVODNJE U TOKU I GOTOVIH PROIZVODA (Martina Dragija Kostić)	247
5.1. RAČUNOVODSTVENO EVIDENTIRANJE OBRAČUNA PROIZVODNJE (<i>Martina Dragija Kostić</i>)	249
5.1.1. TROŠKOVI PROIZVODNJE I FAZE OBRAČUNA PROIZVODNJE	249
5.1.2. PROIZVODNJA KAO MJESTO TROŠKOVA I NOSITELJ TROŠKOVA	257
5.1.3. KALKULACIJE ZA UTVRĐIVANJE TROŠKOVA PROIZVODNJE PROIZVODA	259
5.1.3.1. Djelidbene ili divizijske kalkulacije	260
5.1.3.2. Dodatne ili adicijske kalkulacije	268
5.2. RAČUNOVODSTVENO EVIDENTIRANJE ZALIHA GOTOVIH PROIZVODA (<i>Martina Dragija Kostić</i>)	273
5.2.1. TOK PROIZVODA I TROŠKOVA PROIZVODNJE	274
5.2.2. USKLADIŠTENJE I PRODAJA GOTOVIH PROIZVODA	276
5.2.2.1. Uskladištenje i prodaja gotovih proizvoda po stvarnom trošku	276
5.2.2.2. Uskladištenje i prodaja gotovih proizvoda po planiranom trošku	279
5.2.3. GOTOVI PROIZVODI U VLASTITOJ PRODAVAONICI	283
6. RAČUNOVODSTVENO EVIDENTIRANJE ZALIHA TRGOVAČKE ROBE (Mirjana Hladika)	289
6.1. POJAM I OBILJEŽJA TRGOVAČKE ROBE (<i>Mirjana Hladika</i>)	291
6.2. EVIDENTIRANJE TRGOVAČKE ROBE U VELEPRODAJI (TRGOVINI NA VELIKO) (<i>Mirjana Hladika</i>)	295

6.2.1. NABAVA I USKLADIŠTENJE TRGOVAČKE ROBE	296
6.2.1.1. Nabava i uskladištenje trgovačke robe po nabavnoj cijeni	296
6.2.1.2. Nabava i uskladištenje trgovačke robe po prodajnoj cijeni	298
6.2.2. NABAVA I USKLADIŠTENJE TRGOVAČKE ROBE IZ INOZEMSTVA	299
6.2.3. PRODAJA TRGOVAČKE ROBE NA VELIKO I OBRAČUN UTROŠKA ZALIHA	303
6.2.4. POVRAT TRGOVAČKE ROBE OD KUPCA	305
6.2.5. ROBA U TUĐEM SKLADIŠTU	307
6.2.6. ROBA U DORADI I OBRADI	308
6.3. <i>EVIDENTIRANJE TRGOVAČKE ROBE U MALOPRODAJI (TRGOVINI NA MALO) (Mirjana Hladika)</i>	309
6.3.1. NABAVA TRGOVAČKE ROBE I ZADUŽENJE PRODAVAONICE	310
6.3.2. PRIENOS TRGOVAČKE ROBE IZ VLASTITOG SKLADIŠTA U PRODAVAONICU	313
6.3.3. PRODAJA ROBE U TRGOVINI NA MALO	314
7. RAČUNOVODSTVENO EVIDENTIRANJE RASHODA, PRIHODA I UTVRĐIVANJA REZULTATA POSLOVANJA (Ivana Dražić Lutlisky, Mirjana Hladika)	317
7.1. <i>RAČUNOVODSTVENO EVIDENTIRANJE RASHODA (Ivana Dražić Lutlisky, Mirjana Hladika)</i>	319
7.1.1. DEFINIRANJE I STRUKTURA RASHODA	319
7.1.2. PRIZNAVANJE I MJERENJE RASHODA	321
7.1.3. POSLOVNI RASHODI	322
7.1.3.1. Poslovni rashodi u poduzećima koja obavljaju uslužnu djelatnost	322
7.1.3.2. Poslovni rashodi u poduzećima koja obavljaju djelatnost trgovine	323
7.1.3.3. Poslovni rashodi u poduzećima koja se bave proizvodnjom	325
7.1.3.4. Vrijednosno usklađivanje – umanjenje vrijednosti imovine	326
7.1.4. FINANCIJSKI RASHODI	331
7.1.4.1. Rashodi od kamata	331
7.1.4.2. Negativne tečajne razlike	333
7.1.4.3. Rashodi (gubici) od prodaje ulaganja u vrijednosne papire	334
7.1.5. OSTALI POSLOVNI RASHODI	334

7.1.5.1. Rashodi od prestanka priznavanja dugotrajne nematerijalne i materijalne imovine	335
7.1.5.2. Darovanja i sponzorstva	336
7.1.5.3. Manjkovi	337
7.1.5.4. Rashodi od prodaje sirovina i materijala	338
7.1.5.5. Kazne, penali i naknade štete	338
7.2. RAČUNOVODSTVENO EVIDENTIRANJE PRIHODA <i>(Ivana Dražić Lutlisky, Mirjana Hladika)</i>	339
7.2.1. DEFINIRANJE I STRUKTURA PRIHODA	339
7.2.2. PRIZNAVANJE I MJERENJE PRIHODA	340
7.2.3. POSLOVNI PRIHODI	341
7.2.3.1. Prihodi od prodaje proizvoda, usluga i robe	341
7.2.3.2. Prihodi po osnovi upotrebe vlastitih proizvoda i usluga za interne potrebe	343
7.2.3.3. Prihodi od donacija, subvencija, dotacija, potpora i poticaja	344
7.2.3.4. Prihodi od zakupnina i najamnina	345
7.2.4. FINANCIJSKI PRIHODI	345
7.2.4.1. Prihodi od kamata	345
7.2.4.2. Prihodi od dividendi	346
7.2.4.3. Pozitivne tečajne razlike	346
7.2.4.4. Prihodi od prodaje vrijednosnih papira	347
7.2.5. OSTALI POSLOVNI PRIHODI.....	347
7.2.5.1. Prihodi od prestanka priznavanja dugotrajne nematerijalne i materijalne imovine	348
7.2.5.2. Prihodi od ukidanja dugoročnih rezerviranja	348
7.2.5.3. Prihodi od otpisa obveza	349
7.2.5.4. Viškovi	350
7.2.5.5. Prihodi od prodaje sirovina i materijala	350
7.2.5.6. Prihodi od naplaćenih prethodno otpisanih potraživanja	351
7.3. RAČUNOVODSTVENO EVIDENTIRANJE UTVRĐIVANJA REZULTATA POSLOVANJA <i>(Ivana Dražić Lutlisky, Mirjana Hladika)</i>	351
7.3.1. UTVRĐIVANJE REZULTATA POSLOVANJA – RAZLIKA PRIHODA I RASHODA	351
7.3.2. RASPODJELA DOBITI	352
8. RAČUNOVODSTVENO EVIDENTIRANJE KAPITALA I OBVEZA (Danimir Gulin, Mirjana Hladika)	355
8.1. POJAM I STRUKTURA KAPITALA <i>(Danimir Gulin)</i>	357
8.1.1. ZAKONODAVNI OKVIR DEFINIRANJA KAPITALA.....	358
8.1.2. STRUKTURA KAPITALA	361

8.2. RAČUNOVODSTVENO EVIDENTIRANJE PROMJENA UPLAĆENOG DIONIČKOG KAPITALA (<i>Danimir Gulin</i>)	363
8.2.1. OSNOVNE KATEGORIJE ZA RAČUNOVODSTVENO EVIDENTIRANJE DIONIČKOG KAPITALA	364
8.2.2. RAČUNOVODSTVENO EVIDENTIRANJE IZDAVANJA DIONICA	365
8.2.3. RAČUNOVODSTVENO EVIDENTIRANJE OTKUPA VLASTITIH (TREZORSKIH) DIONICA	370
8.3. RAČUNOVODSTVENO EVIDENTIRANJE PROMJENA ZARAĐENOG KAPITALA (<i>Danimir Gulin</i>)	373
8.3.1. RAZLOZI POVEĆANJA I SMANJENJA ZARAĐENOG KAPITALA	373
8.3.2. RASPOREĐIVANJE DOBITI U REZERVE I POKRIĆE GUBITKA IZ RANIJIH GODINA	374
8.3.3. IZGLASAVANJE I ISPLATA DIVIDENDI (UDJELA U DOBITI) ...	375
8.4. POJAM I OBILJEŽJA DUGOROČNIH REZERVIRANJA (<i>Mirjana Hladika</i>)	379
8.4.1. RAČUNOVODSTVENA NAČELA O DUGOROČNIM REZERVIRANJIMA	380
8.4.2. VRSTE DUGOROČNIH REZERVIRANJA	381
8.5. DEFINIRANJE, PRIZNAVANJE I MJERENJE OBVEZA (<i>Mirjana Hladika</i>)	382
8.5.1. DEFINIRANJE OBVEZA	382
8.5.2. PRIZNAVANJE OBVEZA	383
8.5.3. MJERENJE OBVEZA	384
8.6. RAZVRSTAVANJE OBVEZA (<i>Mirjana Hladika</i>)	385
8.6.1. DUGOROČNE OBVEZE	386
8.6.1.1. Obveze za izdane dugoročne obveznice	387
8.6.1.2. Obveze za primljene dugoročne kredite	391
8.6.2. KRATKOROČNE OBVEZE	392
8.6.2.1. Obveze za izdane čekove i mjenice	393
8.6.2.2. Obveze za izdane kratkoročne dužničke vrijednosne papire	395
8.6.2.3. Obveze za primljene kratkoročne zajmove i kredite	397
8.6.2.4. Obveze prema dobavljačima	400
9. RAČUNOVODSTVO ZA POSLOVNO UPRAVLJANJE (<i>Ivana Dražić Lutilsky, Hrvoje Perčević, Mirjana Hladika</i>)	405
9.1. UVOD U FINANCIJSKO RAČUNOVODSTVO (<i>Hrvoje Perčević, Mirjana Hladika</i>)	407
9.1.1. PRIMJENA KONCEPTA FER VRIJEDNOSTI U FINANCIJSKOM IZVJEŠTAVANJU (<i>Mirjana Hladika</i>)	407

9.1.2. RAČUNOVODSTVO POSLOVNIH SPAJANJA I KONSOLIDACIJA FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA (Hrvoje Perčević)	411
9.1.2.1. Pojam i vrste poslovnih spajanja u računovodstvenom konceptu	413
9.1.2.2. Računovodstveno evidentiranje pripajanja odnosno fuzije	414
9.1.2.3. Računovodstveno evidentiranje spajanja subjekata u novoformirani subjekt	417
9.1.2.4. Računovodstveno evidentiranje akvizicije i konsolidacija financijskih izvještaja	418
9.2. <i>UVOD U RAČUNOVODSTVO TROŠKOVA (Ivana Dražić Lutilsky)</i>	423
9.2.1. METODE ALOKACIJE OPĆIH TROŠKOVA PROIZVODNJE (Ivana Dražić Lutilsky)	426
9.2.2. SUSTAVI OBRAČUNA TROŠKOVA (Ivana Dražić Lutilsky).....	428
9.3. <i>UVOD U UPRAVLJAČKO RAČUNOVODSTVO (Hrvoje Perčević, Mirjana Hladika)</i>	430
9.3.1. UPRAVLJANJE TROŠKOVIMA (Mirjana Hladika)	430
9.3.2. PLANIRANJE I KONTROLA (Hrvoje Perčević)	433
9.3.2.1. Uloga i značaj upravljačkog računovodstva u procesu planiranja i kontrole	433
9.3.2.2. Proces planiranja i kontrole	435
9.3.2.3. Glavni poslovni plan	439
9.3.2.4. Fleksibilni proračun	443
LITERATURA	447
POPIS SLIKA	455
POPIS TABLICA	460
KAZALO POJMOVA	461

PREDGOVOR

U suvremenim uvjetima poslovanja koje karakteriziraju globalizacija, jaka međunarodna konkurencija te brojni drugi izazovi menadžera u izvršavanju svakodnevnih aktivnosti i zadataka, značaj pouzdanih i relevantnih informacija za upravljačke odluke postaje sve veći. U teoriji i praksi često se naglašava da računovodstvo predstavlja „jezik poslovanja“. Računovodstvene informacije koriste se za donošenje poslovnih odluka. U cilju poboljšanja kvalitete upravljanja poslovnim subjektima neophodno je razumijevanje računovodstvenih informacija i načina njihova nastajanja, kao i financijskih izvještaja u kojima su računovodstvene informacije prezentirane.

Udžbenik „Računovodstvo II – evidentiranje poslovnih procesa“ bavi se pitanjima računovodstva i financijskog izvještavanja poslovnih subjekata profitnog sektora koji obavljaju djelatnost proizvodnje, trgovine i/ili pružanja usluga. Sadržaji koji su prezentirani u ovom udžbeniku, zajedno sa sadržajima koji su prezentirani u priručniku „Računovodstvo II – priručnik za vježbe“, predstavljaju cjelinu te čine obveznu ispitnu literaturu iz kolegija Računovodstvo II. Udžbenik ovakvog sadržaja predstavlja novu sveučilišnu literaturu i u potpunosti je usklađen s nastavnim planom i programom kolegija Računovodstvo II koji se izvodi na integriranom preddiplomskom i diplomskom sveučilišnom studiju Poslovne ekonomije na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Udžbenik se sastoji od devet poglavlja. Na početku svakog poglavlja istaknuta su znanja koja će čitatelj steći proučavanjem pojedinog poglavlja. Na kraju svakog poglavlja dana su pitanja za provjeru znanja. U prvom poglavlju objašnjava se institucionalni okvir računovodstva i financijskog izvještavanja. Drugo poglavlje bavi se računovodstvenim evidentiranjem dugotrajne imovine, dok se u trećem poglavlju objašnjava računovodstveno evidentiranje kratkotrajne imovine. Troškovi poslovanja obrađuju se u četvrtom poglavlju. Peto poglavlje bavi se računovodstvenim evidentiranjem zaliha proizvodnje u toku i gotovih proizvoda, dok se računovodstveno evidentiranje zaliha trgovačke robe obrađuje u šestom poglavlju. Računovodstveno evidentiranje rashoda, prihoda i utvrđivanja rezultata poslovanja predmet je sedmog poglavlja. Osmo poglavlje bavi se računovodstvenim evidentiranjem kapitala i obveza. U devetom poglavlju obrađuju se najznačajnije teme koje predstavljaju uvod u kolegije Financijsko računovodstvo, Računovodstvo troškova i Upravljačko računovodstvo koji se izvode na višim godinama studija.

Svrha ovog udžbenika je čitateljima približiti i objasniti temeljne računovodstvene kategorije i pojmove, kao i pravila njihovog računovodstvenog evidentiranja. U cilju

što kvalitetnijeg ispunjenja svrhe, u ovom udžbeniku detaljno je obrađen relevantan teorijski okvir pri čemu su korišteni važeći računovodstveni okvir i računovodstveni standardi (MSFI i HSFI) te porezni propisi. Primjena teorijskih znanja dana je kroz osnovne primjere poslovnih događaja koji se svakodnevno javljaju u poslovnim subjektima. U prezentiranju primjera korišten je kontni plan Hrvatske zajednice računovođa i financijskih djelatnika (objavljen 2017. godine). Ovakvim pristupom u obradi zahtjevnih računovodstvenih tema nastojalo se razviti računovodstvenu logiku čitatelja, a uz to savladati i računovodstvenu tehniku evidentiranja poslovnih događaja. Znanja stečena proučavanjem materije prezentirane u ovom udžbeniku predstavljaju kvalitetnu podlogu za proučavanje složenije računovodstvene materije koja se obrađuje na drugim računovodstvenim kolegijima koji se izvode na višim godinama studija posebice kolegiji Financijsko računovodstvo, Računovodstvo troškova i Upravljačko računovodstvo.

Ovaj udžbenik namijenjen je, prije svega, studentima ekonomskih fakulteta i visokih poslovnih škola. Sadržaji koji su obrađeni u ovom udžbeniku korisni su širokom krugu korisnika stoga vjerujemo da će ovaj udžbenik svoju primjenu imati ne samo u znanstvenoj javnosti, već i u stručnoj javnosti i poslovnoj praksi te da će biti od pomoći svima koji se u svom poslu susreću sa složenom računovodstvenom materijom i financijskim izvještavanjem poslovnih subjekata. Pored navedenog, ovaj udžbenik predstavlja kvalitetnu literaturu kandidatima za stjecanje profesionalnih zvanja u okviru računovodstvene profesije, kao i menadžerima na svim razinama odgovornosti i svim ostalim donositeljima odluka izvan poslovnih subjekata.

Autori se zahvaljuju svima koji su doprinijeli nastanku i objavljivanju ovog udžbenika te ga učinili vidljivim i dostupnim široj znanstvenoj i stručnoj javnosti. Autori izražavaju posebnu zahvalnost recenzentima prof. dr. sc. Lajošu Žageru, prof. dr. sc. Ivani Mamić Sačer i prof. dr. sc. Branimiru Markoviću na primjedbama i savjetima koji su značajno doprinijeli kvaliteti ovog udžbenika. Također, autori se zahvaljuju i izdavaču Hrvatskoj zajednici računovođa i financijskih djelatnika bez čije potpore bi objavljivanje ovog udžbenika bilo otežano.

Nadamo se da će ovaj udžbenik ispuniti očekivanja čitatelja te da će studentima biti iznimno koristan pri savladavanju gradiva iz kolegija Računovodstvo II. Također, nadamo se da će udžbenik biti koristan i široj znanstvenoj i stručnoj javnosti. Primjedbe, komentari i savjeti svih korisnika udžbenika su dobrodošli i bit će prihvaćeni s uvažavanjem.

Redaktor